

Spre succes, pe scurtătură

Ținta finală, unica țintă a fiecărui spectacol în parte, a tuturor manifestărilor artistice, este succesul. Succesul, adică acceptarea promptă și recunoașterea imediată a mesajului de idei, transmis prin mijloace de înaltă expresivitate artistică. Participarea caldă la faptul de artă, adesiunea deschisă la conținutul filozofic, răsplata generoasă sub forma aplauzelor de după ultima cădere de cortină sau, mai cu seamă, la „scenă deschisă”. Cine din lumea teatrului nu râvnește la succes? „Mare succes”, se zice; sau „succes de prestigiu”, ceea ce e puțin altceva; „a fost un succes, ce mai...”, sau „s-a bucurat de succes”, poate să însemne o reușită de valoare mai scăzută; „succesul modest” poate însemna și o cădere. În orice fel am formula ideea, esența nu se schimbă, ținta finală rămâne succesul.

Totul depinde de ceea ce-și propune creatorul. Pentru universul nostru de preocupări, totul depinde de ceea ce-și propune omul de teatru — directorul, regizorul, interpretii. Să-ți propui un repertoriu ambițios și exigent, alcătuit din opere dramatice valoroase, să-i asiguri transpunerea pe scenă în spectacole bune, într-o succesiune lipsită de sincope, să programezi spectacolele astfel încât fiecare dintre ele să aibă parte de o prezență pe așis perfect echitabilă, să răspunzi (prin politica teatrală pe care ai elaborat-o și o traduci în fapt) tuturor cerințelor și exigențelor diverselor categorii de public — fiindcă publicul, se știe, o știm cu toții, nu e o masă amorfă, e diferențiat, dar asta e altă problemă — iată ce înseamnă să ținți succesul. Să faci spectacole interesante, pline de originali-

tate, dar de o originalitate autentică, nu de un epigonism mascat, spectacole accesibile, dar concepute în formule noi, surprinzătoare, atracțioase — iată ce înseamnă să ținți succesul.

Să-ți faci personajul viu, convingător, colorat, limpede, bogat sufletește, așa cum și se înfățișează el din paginile textului, sau chiar mai mult decât atât — iată ce înseamnă să ținți succesul.

Să vrei succesul, ultima țintă, unica țintă; succesul, dar în numele unui program ideologic înalt, în disciplina muncii creatoare, în rigoarea exigențelor înalte, în spiritul de echipă, aceasta este nobila aspirație a artistului-slujitor al scenei. E limpede, cine spune că nu vrea să aibă succes, că nu știe ce-i aia, că nu-l înțelegesează, că nu l-a dorit niciodată, acela sau nu știe ce înseamnă succesul, sau se mînte, sau ne mînte, sau e rătăcit prin această lume, sau e un ratat, sau toate laolaltă. În numele acestei împliniri, care se produce numai odată cu stabilirea și stabilizarea relației spectacol-public, acționează creator toți oamenii de teatru. Succesul este o componentă a artei teatrale și nu e străin nici de sfera esteticii, chiar dacă se exprimă în alți termeni, categoriali.

Din păcate, tot în numele succesului, care capătă înțelesuri, hai să le spun, speciale, iau naștere, se fac simțite manifestări parazitare, străine de fenomenul artistic. Am nevoie de un succes de casă, zice un director, nu-mi fac planul de încasări, sînt încolțit, strîns cu ușa, sînt încotro, dă-le naibii de criterii și de exigențe, vreau o piesuță ușorică, trei personaje și-un decor, să desfund mahalalele... Și, uite așa,

apar în repertoriul spectacolelor dintre acelea ferite cu strășnicie de croniciari. Premiera are loc undeva, într-un cartier sau într-un orașel, se încropește un turneu, ce să vă mai spun eu, că le știți și dumneavoastră, hai spre succes, pe scurtătură.

Un regizor simte că pierde trenul, că rămîne în urmă, nu prea i-au ieșit spectacolele, a avut parte numai de căderi, ce-și zice? Pun piesa ăluia, nu-i grozavă, e chiar slabă, dar nevastă-sa e chirurg la clinica cutare, dacă-și aduce la premieră toți pacienții nevastă-sa, am o săptămână de zile mari, și să îndrăznească vreunul să nu-i placă, doar oameni sîntem, avem cu toții o inimă, o splină, un duoden!... Și, uite așa, sau cu variante, spre succes, pe scurtătură.

Cite un actor simte că nu i-a ieșit rolul sau se simte umbrat de partener, sau se crede nedreptățit de regizor. N-are, adică, succes. Atunci, și-l face. „Îmbogățește” personajul cu poaloabe false, născocoște o mie de detalii care n-au nimic de-a face cu rolul, cu piesa, cu spectacolul, bagă cu nemiluita gaguri, poante, cioace, cîrlige, găselnițe, se dă de ceasul morții și obține cam ce obține pe vremuri un cabotin numit Agop, care, tam-nisam, își plesnea partenerii în cap cu o bășică de porc, spre marea și hîlizița desfășurare a unei anumite categorii de public (fiindcă publicul, o știm cu toții, e diferențiat). Smulge actorajul nostru și aplauze la scenă deschisă, de ce să ne mințim, iar aceste aplauze, pact al mediocrităților din ambele părți ale rampei, sînt certificatul lui de garanție, cu care-și apără vehement prestația. Întregul a fost viciat, alterat, știrbit, degradat; părții nu-i pasă, și-a croit drum spre succes, din nou, și iar, pe scurtătură.